

Titel: Intensiv 2-overvågning af ynglefugle			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A179	Version: 1.1	Oprettet: 31.01.2017
Forfattere: Thomas Eske Holm & Bjarne Sø- gaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 01.03.2017		
	Sider: 7		
	Sidst ændret: 05.01.2018		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Procedure.....	2
2.1.1 Stam- og kortdata	2
2.1.2 Observationer.....	3
2.2 Tid, sted og periode.....	4
2.3 Udstyr	4
3 Databehandling	5
4 Kvalitetssikring.....	5
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.	5
5 Referencer	5
6 Bilag	6
6.1 Feltskema	6
7 Oversigt over versionsændringer	8

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en kvalitetssikret, standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglende fiskeørn, havørn, hedehøg, hvid stork, kongeørn, markpiber, mosehornugle, perleugle, sort stork, sorthovedet måge og vandrefalk.

Arterne er opført på Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag 1.

2 Metode

Overvågning af fiskeørn, havørn, hedehøg, hvid stork, kongeørn, markpiber, mosehornugle, perleugle, sort stork, sorthovedet måge og vandrefalk gennemføres som en overvågning af bestandsstørrelse og udbredelse på baggrund af oplysninger i DOFbasen om ynglepar, Intensiv 2.

2.1 Procedure

2.1.1 Stam- og kortdata

Fiskeørn, havørn, hedehøg, hvid stork, kongeørn, markpiber, mosehornugle, perleugle, sort stork, sorthovedet måge og vandrefalk overvåges i NOVANA-programmet ud fra tilsendte data fra DOFbasen om sikre og sandsynlige ynglepar i de EU-fuglebeskyttelsesområder, hvor arterne er på udpegningsgrundlaget. Det er ikke MST's opgave at have kendskab til arternes ynglelokaliteter.

I Sønderjylland dækkes overvågningen af hedehøg af "Projekt Hedehøg" som er et samarbejde mellem Miljøministeriet, berørte kommuner og DOF. I de fuglebeskyttelsesområder hvor overvågningen af hedehøg ikke dækkes af "Projekt Hedehøg", overvåges arten i Intensiv 2-programmet.

MST-enhederne modtager via FKG Natur oversigter over frigivne ynglefugleobservationer af arterne i deres enhed. Frigivne angiver at hemmeligholdte observationer nu er tilgængelige. De tilsendte data fra DOF kan suppleres med egen lokal viden om eventuelle yngleforekomster.

I det bearbejdede materiale der sidst på året udsendes fra FKG Natur til de enkelte enheder, vil det i oversigten fremgå hvor mange ynglepar der skal indtastes i NaturAppl for de enkelte arter.

For arter som indgår i et eller flere fuglebeskyttelsesområders udpegningsgrundlag, og hvor der ikke modtages data fra DOF om positiv yngleforekomst af de pågældende arter, fastsættes ynglebestanden til "0 ynglepar". Dette vil også fremgå af den udsendte oversigt fra FKG Natur.

2.1.2 Observationer

De af MST kvalitetssikrede data for det område, hvor arterne indgår i fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag, noteres i feltskemaet (bilag 6.1). I tilfælde af usikkerhed omkring ynglestatus, redeplacering i eller udenfor Fuglebeskyttelsesområdet eller adskillelse af sikre/sandsynlige fra løsfund, verificeres dette primært ved kontakt til observatøren, i sjældne tilfælde, hvor disse oplysninger ikke kan fastslås med sikkerhed ved kontakt til observatøren, kan der foretages besøg på lokaliteten.

MST-enheder kan supplere de tilsendte yngleobservationer fra DOF med andre observationer, som enheden har kendskab til. Også her kan feltbesigtigelse foretages såfremt feltskemaet ikke kan udfyldes tilfredsstillende ud fra eksisterende data.

Såfremt der er udpegede områder, hvorfra der ikke fremsendes en positiv forekomst fra DOF, indberettes disse som 0-forekomster i Naturdatabasen.

Overvågning i felten

I de sjældne tilfælde hvor arten planlægges eftersøgt ved en feltbesigtigelse, indtegnes området på feltkort (landkort eller ortofoto). Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed for overvågningen og dato registreres på feltskema (bilag 6.1). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Kort- og Matrikelstyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Skovområde nord for Stubbe Sø".

Området gennemgås i bil eller til fods. Observationer af fiskeørn, havørn, hedeheg, hvid stork, kongeørn, markpiber, mosehornugle, perleugle, sort stork, sorthovedet måge og vandrefalk markeres på feltkortet med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglen er i færd med en ynglecyklus. Evt. redefund markeres ligeledes på feltkortet. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar. Vurderingen noteres i feltskemaet (bilag 6.1).

En eller flere af følgende underpunkter kan bruges under evt. overvågning i felten (Grell 1998):

Sikkert ynglefund:

- Tydelig afledningsadfærd hos gamle fugle
- Fund af frisk brugt rede fra samme år
- Gamle fugle med føde til ungerne/direkte ungefodring
- Gamle fugle, der flyver til og fra rede under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat
- Øvrige omstændigheder, der tyder på, at en rede er besat
- Rede med æg eller friske æggeskaller
- Rede med unger eller dununger

Sandsynligt ynglefund:

- Fugle (eller par), der tilsyneladende hævder territorium
- Parringsadfærd
- Ængstelig kalden fra gamle fugle, der gør det sandsynligt, at der er rede eller unger i nærheden
- Redebyggende fugle
- Fugle, der samler redemateriale eller ses med redemateriale i fangerne

Såfremt fugle er lokaliseret på en egnet ynglelokalitet i yngleperioden uden at udvise yngleadfærd, kan dette noteres og data kan efterfølgende indtastes særskilt som løsfund i Naturdatabasen.

I kildefeltet noteres, hvor data stammer fra (MST, DOF, navn på ringmærker etc.).

Til alle registreringer angives nummeret på det 10 x 10 km kvadrat hvori observationen er gjort. Kvadratnummeret tages fra Det Danske Kvadratnet som kan hentes på <http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/fagdatacentre/fdcbiodiversitet/>. Det angives om fundet ligger indenfor eller udenfor et fuglebeskyttelsesområde. Hvis registreringen ligger indenfor et fuglebeskyttelsesområde, angives områdets navn og nummer.

2.2 Tid, sted og periode

Feltbesigtigelse kan gennemføres i følgende perioder:

- Fiskeørn: 1. juni - 30. juni
- Havørn: 1. juni - 30. juni
- Hedehøg: 1. juni - 15. juli
- Hvid stork: 1. juni - 30. juni
- Kongeørn: 1. juni - 30. juni
- Markpiber: 1. juni - 30. juni
- Mosehornugle: 1. april - 30. juni
- Perleugle: 1. marts - 20. maj
- Sort stork: 1. juni - 30. juni
- Sorthovedet måge: 1. juni - 30. juni
- Vandrefalk: 1. juni - 30. juni

Dage med vedvarende regn, tåge eller stærk blæst er uegnede til feltobservationer.

2.3 Udstyr

Ved optælling medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (20-30 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af observationer, feltskema og skriveredskaber.

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for arterne i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalen).

Hvis lokaliteten har været overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "Kopier fra eksisterende sted" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. Findes på Miljøportalens hjemmeside:
<http://www.miljoportal.dk/Dokumenter%20alle/Vejledning%20til%20NaturAppl.pdf>

Registreringer af sikre og sandsynlige ynglefund af arterne, som FDC-Bio måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for MST eller blive indtastet i Naturdatabasen.

Ved indtastning i databasen overføres data fra feltkort til databasen. Ved indtastning af arter, som er hemmeligholdte af DOF, angives intet eksakt stednavn, men blot et område, som fx Nordsjælland. Der indtegnes en standard polygon på 10 x 10 km² fra Det danske Kvadratnet, som dækker den enkelte observation. Kvadratnettet kan hentes på <http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interesserede/fagdatacentre/fdcbiodiversitet/>

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering.

Den datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen omfatter kvalitetssikringsprocedurer for selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Se den datatekniske anvisning her:

http://bios.au.dk/fileadmin/bioscience/Fagdatacentre/Biodiversitet/DN01_Naturdata.pdf

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema

Bilag 6.1 se næste side

BILAG 6.1	Intensiv 2 feltskema	NOVANA

Version 1 gældende fra 01.03.2017

Stamdata	
Art:	
Dato:	Hemmeligholdt par: Ja ☐ nej ☐
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata	
Ynglelokalitetens stednavn:	
Indenfor fuglebeskyttelsesområde: Ja ☐ nej ☐	
Navn og nummer på fuglebeskyttelsesområde:	
Observations nr. (kun ved hemmeligholdte par):	
0-forekomst (Ingen data tilsendt fra DOF): Ja ☐	

Overvågningsdata			
Ynglepar/løsfund	Kvadrat-nummer	Kilde	Bemærkninger
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			
Antal sikre par: Antal sandsynlige par: Antal par i alt:			

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
1.1	05.01.2018	Fejl	Afsnit manglede i 2.1.1